

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 76/2020-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. marca 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojмира Mamojku a zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Martina Vernarského predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]; [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]; a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 152/2018 z 26. marca 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

Odôvodnenie:

I.

Skutkový stav a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. júna 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ 1“); [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ 2“); a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka 3“ a spolu ďalej aj „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 152/2018 z 26. marca 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Ústavná sťažnosť bola podľa rozvrhu práce ústavného súdu pridelená sudcovi spravodajcovi Petrovi Strakovi. Na podklade oznámenia sudcu spravodajcu o jeho zaujatosti bol uznesením ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 29/2020 z 22. januára 2020 z rozhodovania vo veci sťažovateľov sudca spravodajca Peter Straka vylúčený. Prejednávaná vec bola v zmysle pravidiel rozvrhu práce pridelená sudkyňi spravodajkyňi Jane Laššákovej.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovatelia boli v procesnom postavení žalovaných v 3., 4. a 6. rade v konaní o určenie neplatnosti právneho úkonu vedenom Okresným súdom Košice II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 19 C 46/2007. Predmetom sporu bolo týchto šesť kúpnych zmlúv týkajúcich sa pozemkov evidovaných na liste vlastníctva č. [REDAKOVANÉ] v katastrálnom území [REDAKOVANÉ]:

1. Kúpna zmluva zo 14. decembra 2005 medzi predávajúcimi [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobcovia“) a kupujúcou [REDAKOVANÉ] (žalovaná v 1. rade, pozn.). Predmetom kúpnej zmluvy bol prevod vlastníckeho práva k parcelám č. [REDAKOVANÉ].

2. Kúpna zmluva z 11. januára 2006 medzi žalobcami a kupujúcimi [REDACTED], sťažovateľom 1 a sťažovateľom 2. Predmetom kúpnej zmluvy bol prevod vlastníckeho práva k parcele č. [REDACTED].

3. Kúpna zmluva, ktorej predmetom bol prevod vlastníckeho práva k pozemkom s parc. č. [REDACTED] a [REDACTED], bola uzavretá 11. januára 2006 medzi [REDACTED] ako predávajúcou a [REDACTED], sťažovateľom 1 a sťažovateľom 2 ako kupujúcimi.

4. Kúpna zmluva z 24. februára 2006 sa týkala pozemkov s parc. č. [REDACTED], [REDACTED] a bola uzavretá medzi [REDACTED] ako predávajúcou a [REDACTED] (žalovaná v 7. rade, pozn.) ako kupujúcou.

5. Kúpnu zmluvou zo 16. marca 2006 previedla [REDACTED] vlastnícke právo k parc. č. [REDACTED] na [REDACTED] (žalovaná v 5. rade, pozn.).

6. Kúpnu zmluvou zo 16. marca 2006 previedla [REDACTED] vlastnícke právo k parc. č. [REDACTED] na sťažovateľku 3.

Okresný súd rozsudkom sp. zn. 19 C 46/2007 z 30. septembra 2014 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) v 6 samostatných výrokoch určil, že jednotlivé kúpne zmluvy sú neplatné. Rozsudok okresného súdu bol založený na skutočnosti, že žalobcovia nikdy nespĺnomocnili [REDACTED] na uzatvorenie 1. a 2. kúpnej zmluvy, a teda k úkonu splnomocnenia nikdy nedošlo a následne nemohlo dôjsť ani k prevodu vlastníckeho práva na ďalšie osoby.

3. Proti rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia odvolanie. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uviedli, že „... namietali nesprávne skutkové zistenia a nesprávne právne posúdenie veci. Poukázali na to, že súd dospel k záveru, že úkony - kúpne zmluvy neboli zo strany žalobcov uzatvorené a napriek tomu súd uzavrel, že tieto právne úkony sú neplatné. Poukázali na to, že súd na jednej strane dospel k záveru o neexistencii vôle a neexistencii prejavu vôle na strane žalobcov, čo sú pojmové prvky právneho úkonu, na druhej strane skonštatoval vznik právneho úkonu a označil ho neplatný. Sťažovatelia napadli všetky výroky rozsudku s výnimkou výrokov, ktorými bolo rozhodnuté o neplatnosti zmluvy uzatvorenej medzi [REDACTED] ako predávajúcou a [REDACTED] ako

kupujúcou a zmluvy medzi [REDAKOVANÉ] a ďalšou účastníčkou na strane žalovaných, odlišnou od sťažovateľov.“

4. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 5 Co 18/2015 z 26. mája 2016 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) „*potvrdil rozsudok okrem výrokov I., II., IV a V*“. Krajský súd doplnčacím rozsudkom č. k. 5 Co 18/2015-576 z 30. júna 2016 (ďalej len „doplnčací rozsudok“) doplnil rozsudok krajského súdu o výrok „*Odmietla odvolanie žalovaných v 3., 4. a 6. rade proti výroku I.*“. Krajský súd 11. januára 2017 vydal opravné uznesenie č. k. 5 Co 18/2015-603, ktorým opravil zrejmu nesprávnosť vo výroku rozsudku krajského súdu, ktorého znenie opravil takto: „*Potvrďuje rozsudok vo výrokoch I. II., IV., V. a vo výroku o náhrade trov konania.*“

Sťažovatelia podali proti rozsudku krajského súdu v spojení s doplnčacím rozsudkom dovolanie a dovolací dôvod vyvodili z § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku. Nesprávny procesný postup videli sťažovatelia v odmietnutí ich odvolania proti výroku I rozsudku okresného súdu. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti uviedli: „*Nesprávny procesný postup videli sťažovatelia v odmietnutí ich odvolania proti výroku I. rozsudku súdu prvej inštancie. Sťažovatelia poukázali v dovolaní na to, že podstatou ich odvolania bola námietka spočívajúca v tom, že nie je možné, aby právne úkony - kúpne zmluvy, v ktorých predávajúcimi boli žalobcovia, a ktoré teda nikdy nevznikli, boli zároveň neplatné. Poukázali zároveň na to, že ako nesprávny rozsudok súdu o neplatnosti právnych úkonov medzi žalobcami a žalovanou v 1. rade, nemôže byť vecne správny ani výrok (resp. výroky), ktoré sa týkajú zmlúv, ktorý neplatnosť je odvodená práve z neexistencie prvej kúpnej zmluvy, teda tej, ktorá bola uzatvorená medzi žalobcami a [REDAKOVANÉ].*

V dovolaní poukázali na to, že krajský súd najprv potvrdil nimi napadnuté výroky rozsudku okresného súdu (ako je zrejme z vyššie uvedeného, neskôr zrejmu nesprávnosť rozsudku opravným uznesením po podaní dovolania, napravil) a v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že odmietol odvolanie sťažovateľov proti výroku I. rozsudku, pričom o námietkach vzťahujúcich sa k vecnej nesprávnosti napadnutého rozhodnutia, vo vzťahu k výroku I., sa o odvolacích námietkach sťažovateľov nezmienil, ani sa s nimi nevyrovnal a v odôvodnení rozsudku uviedol, že odvolanie proti výroku I. už odmietol, aby následne po viac než mesiaci rozhodol doplnčacím rozsudkom zo dňa 30. 6. 2016 o odmietnutí

odvolania sťažovateľov proti výroku I. napadnutého rozsudku okresného súdu, čím sa vyhol povinnosti riadne sa vysporiadať s odvolacími námietkami vo vzťahu k výroku I. napadnutého rozsudku.“

5. Najvyšší súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že dovolanie sťažovateľov odmietol.

Sťažovatelia napadnutému uzneseniu vyčítajú, že najvyšší súd „... dovolacej argumentácii nevenoval žiadnu pozornosť a rovnako na ňu nedal žiadnu odpoveď.“

6. Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd o ich ústavnej sťažnosti rozhodol týmto nálezom: „Právo sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]

- domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na inom orgáne Slovenskej republiky podľa čl. 46 ods. 1,

- na spravodlivé súdne konanie zakotvené v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, bolo uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/152/2018 zo dňa 26. 3. 2019 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky pokračovať porušovaní namietaných práv sťažovateľov.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/152/2018 zo dňa 26. 3. 2019 a vracia vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľom všetky trovy tohto konania.“

II.

Relevantná právna úprava

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

9. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

10. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

12. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie, že „... najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľov, tvrdiac že smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie prípustné nie je, neposkytnutím odpovede na dovolacie námietky sťažovateľov v zmysle toho, prečo nezakladajú prípustnosť dovolania, porušil právo sťažovateľov na spravodlivé súdne konanie samotný dovolací súd.“.

14. Ústavnú sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

15. Súčasťou konštantnej judikatúry ústavného súdu je aj doktrína možných zásahov ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov vo veciach patriacich do ich právomoci. Ústavný súd predovšetkým pripomína, že je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Vo vzťahu k všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05)

a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

16. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že námietky sťažovateľov prednesené v odvolaní proti rozsudku okresného súdu, ako aj v dovolaní proti rozsudku krajského súdu sú prakticky totožné, založené na tvrdení, že pokiaľ právny úkon nevznikol, nemôže byť konštatovaná jeho neplatnosť. Sťažovatelia navyše v dovolaní namietali, že krajský súd sa vyhol riadnemu odôvodneniu vo vzťahu k odmietnutiu odvolania sťažovateľov proti výroku I rozsudku okresného súdu.

Napriek sťažovateľmi prezentovanej argumentácii namierenej najmä proti rozhodnutiu okresného súdu, resp. krajského súdu úlohou ústavného súdu bolo posúdiť (v súlade s petitom ústavnej sťažnosti, ktorý je pre posudzovanie veci záväzný), či najvyšší súd primeraným spôsobom odôvodnil napadnuté uznesenie a či ho nemožno považovať za arbitrárne, a teda z ústavného hľadiska za neakceptovateľné a neudržateľné.

17. Najvyšší súd vo vzťahu k odmietnutiu odvolania proti výroku I rozsudku okresného súdu uviedol: *„Týmto výrokom, objektívne vzaté, nebola odvolateľom spôsobená žiadna ujma na ich právach, ktorá by nemohla byť odstrániteľná tým, že by dovolací súd napadnutý výrok zrušil. Tvrdenie dovolateľov, že ide o závislý výrok je chybné a neopodstatnené; ide totiž o samostatný výrok, determinovaný vlastnými skutkovými okolnosťami predmetnej kúpnej zmluvy, so samostatným okruhom účastníkov konania, medzi ktorých nepatrili žalovaní v 3/, 4/ a 6/ rade.“*

18. K námietke týkajúcej sa neexistencie právneho úkonu a okresným súdom vyslovenej neplatnosti právneho úkonu najvyšší súd v relevantnej časti napadnutého uznesenia uviedol: „... platné občianske právo nepozná kategóriu ničotného (neexistentného) právneho úkonu (*non negitium*) - na rozdiel od zákona o rodine, ktorý rozlišuje medzi neplatným a zdanlivým manželstvom - takže prípady ničotnosti teória i prax zahŕňa do kategórie neplatných úkonov (porov. KNAPP - LUBY: Čsl. obč. právo, Obzor BA. 1973, s. 291). Aj keď teda z hľadiska teórie právny úkon vôbec nevznikol - napr. chýba vôľa alebo jeho prejav - podľa teórie občianskeho zákonníka a súdnej praxe ide vždy o absolútne neplatný úkon a ak ho žalujúci účastník konania urobí predmetom sporu, súd musí o ňom rozhodnúť deklaratorným rozhodnutím (§ 137 písm. c/ C. s. p.)...“

19. K prípustnosti dovolania vymedzeného sťažovateľmi najvyšší súd konštatoval, že „... u dovolania platí, že z materiálneho hľadiska na jeho úspešné podanie je subjektívne oprávnený len ten účastník, v ktorého pomeroch nastala rozhodnutím odvolacieho súdu ujma odstrániteľná tým, že bude opravnému prostriedku vyhovené (tzv. subjektívna prípustnosť dovolania podľa § 242 C. s. p.)...“

Nedostatok subjektívneho predpokladu prípustnosti dovolania nemohol viesť k meritórnemu rozhodnutiu, ale k odmietnutiu dovolania pre nesplnenie jednej zo všeobecných podmienok prípustnosti dovolania (§ 447 písm. c/ C. s. p.).“

20. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti dospel k záveru, že medzi obsahom základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu, práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ústavy a čl. 6 dohovoru) a napadnutým uznesením najvyššieho súdu neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol rozhodnúť o porušení sťažovateľmi označených práv. V tomto smere ústavný súd konštatuje, že závery najvyššieho súdu nemožno považovať za svojvoľné či neodôvodnené a ani za také, ktoré by popierali účel a zmysel zákona.

21. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú

skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, preto postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

22. Pravidlá týkajúce sa prípustnosti dovolania majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím. Dotknuté osoby musia počítať s tým, že tieto pravidlá budú aplikované. Jednako tieto pravidlá alebo ich používanie nemôžu týmto osobám zabrániť, aby využili existujúci opravný prostriedok (napr. I. ÚS 4/00; vec Pérez De Rada Cavanilles c. Španielsko, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 28. 10. 1998). Otázku posúdenia prípustnosti dovolania rieši zákon. Posúdenie splnenia zákonných predpokladov (podmienok) prípustnosti dovolania s negatívnym výsledkom nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľov v prípade, ak zákonné pravidlá dovolanie nepripúšťajú (m. m. IV. ÚS 35/02).

Postup súdu v súlade so zákonom nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľov (m. m. I. ÚS 156/2018, II. ÚS 465/2017).

23. Závery najvyššieho súdu obsiahnuté v napadnutom uznesení, i keď pomerne stručné, sa v rámci skutočností, ktoré sú ústavnému súdu z obsahu ústavnej sťažnosti a z obsahu pripojených listinných dôkazov známe, nejavia ani ako arbitrárne, ale ani ako zjavne neodôvodnené.

24. Iba na okraj ústavný súd poznamenáva, že prípadné osobné animozity právnej zástupkyne sťažovateľov naznačené v ústavnej sťažnosti proti sudcom najvyššieho súdu nie sú pre ústavnoprávny prieskum právne relevantné.

25. Keďže ústavný súd vzhľadom na uvedené nezistil žiadnu možnosť porušenia sťažovateľmi označených práv, dospel k záveru, že je ústavná sťažnosť zjavne

neopodstatnená, a preto ju z tohto dôvodu podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. marca 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu